

ДО ПИТАННЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Барон С. П., студентка 2-го курсу гр. ГКЗ-3 Навчально-науковий інститут будівельної та цивільної інженерії

Радіонова Л. О., канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри філософії і політології

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Україна

Поняття «потенціал» та «потенціал регіону» мають міждисциплінарний характер і є предметом багатьох досліджень. У науковій літературі досить часто вживається поняття «потенціал», причому як щодо людини, міста, як наприклад, розглядає Л. О. Радіонова [1]. У Великому словнику іноземних слів потенціал (від лат. *potentia* – сила, можливість) визначається як фізичне поняття, що характеризує величину потенційної енергії у певній точці простору; сукупність засобів, умов, необхідні ведення, підтримання, збереження чогось (наприклад, потенціал війни – ресурси ведення війни) [2]. Потенціал (від лат. *potentia* – сила) – джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути використані для вирішення будь-якої задачі, досягнення певної мети; можливості окремої особи, суспільства, держави у певній галузі (напр., економічний потенціал) (Великий енциклопедичний словник) [3]. Тлумачний словник Єфремової визначає потенціал як величину, що характеризує запас енергії тіла, що у цій точці поля (електричного, магнітного тощо.); сукупність всіх наявних можливостей, засобів у будь-якій галузі, сфері [4].

Поняття «потенція» та «потенційне» є похідними від поняття «потенціал». У сучасній науковій літературі, присвяченій проблемам формування та розвитку різного роду потенціалу та його похідних існує безліч різних інтерпретацій [1]. В основному, потенціал сприймається як сукупність засобів, чи можливостей, чи ресурсів, необхідні для здійснення чогось. Дослідники пропонують інші складові цього поняття, виходячи з аналізованої проблематики: дослідження можливостей, ресурсів і т. д.

Очевидно, поняття «потенціал» у етимологічному відношенні походить від аристотелівського «*potentia*». Концептуальна пара «*actus*» і «*potentia*» – дійсність і можливість – найважливіші поняття філософії Аристотеля. На думку Аристотеля [5]:

1. Актуалізації «потенційності» сприяє форма як активний духовний початок, що міститься в матерії.

2. Буття поділяється на «потенційне» та «актуальне». Становлення можливе як перехід від першого до другого – від «*potentia*» до «*actus*».

3. Матерія є чиста потенційність (можливість), а форма, ейдос – актуальність речі. Існуюче актуально виникає з існуючого потенційно під дією існуючого актуального.

Тут варто навести думку Ф. Аквінського, який вважав, що кожен витвір має потенціал, тобто, можливістю стати особливим витвором. Коли творіння втілює свою потенційність, воно перебуває у стані актуалізації. З філософії Аристотеля, під потенціалом слід розуміти те, завдяки чому «potentia» перетворюється на «actus» (дійсність), потенційність в актуальність. У філософському контексті потенціал – це атрибут буття та властива будь-якій якісній визначеності властивість мати можливості, здібності, ресурси та інше для самозбереження та саморуху, а також впливу на навколишній світ та взаємодії з ним. Є. А. Реанович [6] пропонує варіант розгляду потенціалу за тимчасовими параметрами: минуле (ресурс), сучасне (резерв) та майбутнє (можливості). Він зазначає, що категорії «ресурси», «резерви» та «можливості» характеризують окремі прояви потенціалу загалом, відбивають його «з різних сторін». Ця обставина дозволяє виділити кілька рівнів прояву потенціалу:

- потенціал визначає минуле з погляду відображення сукупності властивостей, накопичених людиною і зумовлюють його здатність до будь-якої діяльності (потенціал набуває значення «ресурс»);

- потенціал відображає сьогодення з погляду практичного застосування та використання людиною наявних здібностей (потенціал має значення «резерв»);

- потенціал орієнтований на розвиток (майбутнє) (потенціал має значення «можливості»).

Трактування поняття «потенціал» зумовлює можливість його розгляду як засобів, здібностей, запасів, джерел, ресурсів, які можуть бути приведені в дію та використані для вирішення будь-якої задачі. При цьому необхідно враховувати минулий, теперішній та майбутній потенціал. У контексті системного підходу на прикладі інноваційного потенціалу регіону визначає його як систему потенціалів: виробничо-технологічного потенціалу, кадрового потенціалу, інформаційного потенціалу та ін. Кожен потенціал визначається через систему показників, які спочатку оцінюються індивідуально, а потім у сукупності всіх потенціалів. Наприклад, інноваційний потенціал регіону складається із системи потенціалів: виробничо-технологічного потенціалу; кадрового потенціалу; інформаційного потенціалу; фінансового потенціалу; науково-технічного потенціалу; організаційного потенціалу; управлінського потенціалу; інноваційної культури; споживчого сегмента потенціалу

Регіон – обмежена територія, яка відрізняється від інших територій за низкою ознак і має певну цілісність, взаємопов'язаність складових її елементів. Які це елементи? Залежно від наукової проблеми, яку вирішуємо, ця взаємопов'язаність елементів різна.

Таким чином, коли ми говоримо про потенціал регіону на основі системного підходу, кожен із цих елементів має свій потенціал. Система потенціалів елементів є потенціал регіону. Потенціал регіону в соціально-філософському розумінні – це територія з даною їй властивістю мати

можливості, здібності, ресурси та інше для самозбереження та саморуку під впливом певного способу мислення, світогляду, традицій, менталітету, властивими тільки цій території. Потенціал регіон може бути розглянутий як із позиції минулого, так і з позиції сьогодення. У першому випадку він постає як «запаси» (минулий досвід), накопичені в процесі становлення та розвитку регіону, у другому – як можливості використання цих «запасів» та його сучасного стану для розвитку регіону.

Отже, потенціал регіону – це сукупність ресурсів (можливості, засоби, минулий досвід), закладені у самому регіоні, і які він має в своєму розпорядженні, використання яких дозволить вирішити якесь завдання, досягти поставлених цілей, які сприяють розвитку регіону. Таким чином, особливості дослідницької проблематики, різні методологічні підходи до розуміння потенціалу визначають поняття «потенціал регіону».

Література:

1. Радионова Л. А. Интеллектуальный потенциал города XXI столетия / Людина, культура, техника в новом тысячелетии. Материалы IX Міжнар. науково-практ. конф. Харків : ХАІ. 2008.
2. Большой словарь иностранных слов. Издательство «ИДДК», 2007. URL: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/28854/
3. Большой энциклопедический словарь. URL : <http://vslozare.ru/slovo/bolshoj-jentziklopedicheskij-slovar/potentzial>
4. Толковый словарь Ефремовой. URL : <http://enc-dic.com/efremova/Potencial-79962.html>
5. Аристотель. Сочинения: В 4-х томах. Т.1. М.: Мысль, 1976. С.231
6. Реанович Е. А. Смысловые значения понятия «ПОТЕНЦИАЛ» // *Международный научно-исследовательский журнал*, 2012. № 12. URL : <http://research-journal.org/featured/smyslovye-znachenie-ponyatiya-potencial/>

ТУРИЗМ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Біленко М. О., студентка 1 курсу магістратури факультету міжнародного туризму та економіки

Цвілий С. М., к.е.н., доцент кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу

Національний університет «Запорізька політехніка»

Туризм є провідною галуззю економіки регіону та потужним джерелом прибутку, а також невід'ємною частиною сучасного економічного розвитку. З початку XXI століття у розвитку туристичної індустрії почали проявлятися тенденції, які безпосередньо пов'язані з економічним розвитком, в цілому, та з тим, як відбиваються його негативні наслідки у навколишньому середовищі. Одночасно з цим, розвиток туристичної галузі є також важливим чинником не тільки економічного, а й соціального та культурного характеру регіону.